

Dokument o nabavni politiki
v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota

2012

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je osrednja območna knjižnica za Mestno občino Murska Sobota, za občine: Beltinci, Cankova, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kuzma, Moravske Toplice, Puconci, Rogašovci, Šalovci in Tišina ter domoznanska knjižnica za Prekmurje, Prlekijo in Porabje.

Knjižnica ima splošnoizobraževalni in mladinski oddelek. V zadnjih nekaj letih se je uveljavila med uporabniki tudi potujoča knjižnica oz. bibliobus s svojimi izposojevališči v dvanajstih občinah in v Porabju na Madžarskem.

Financira nas Mestna občina Murska Sobota skupaj s prej naštetimi dvanajstimi občinami, sredstva za nakup gradiva pa dobivamo tudi od države. Poleg nakupa v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota prirast gradimo tudi z obveznim izvodom ter darovi in zamenami. Nakup načrtujemo tako, da vsa orodja izgradnje zbirke oblikujejo uravnotežen prirast.

1 Nakup knjižničnega gradiva

Knjižnica načrtuje nakup gradiva po določilih Standardov za splošne knjižnice in Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe.

Standard določa, da mora knjižnica, ki dosegata normativ za zbirko po sestavi, aktualnosti in obsegu, dopolnjevati zbirko z letnim prirastom z najmanj 250 enot gradiva na 1000 prebivalcev in najmanj 25 enot neknjižnega gradiva na 1000 prebivalcev. Pravilnik določa tudi, da mora knjižnica dopolnjevati zbirko z najmanj 40 naslovov tekoče naročenih serijskih publikacij letno. Območna knjižnica dopolnjuje knjižnično zbirko dodatno s 14 enotami gradiva na 1000 prebivalcev območja. Knjižnica, ki deluje na narodnostno mešanem območju, dopolnjuje zbirko z 220 enotami gradiva v jezikih narodnih skupnosti na 1000 pripadnikov narodnosti.

Pravilnik določa tudi, da ima splošna knjižnica ustrezen izbor gradiva, kadar letni prirast gradiva sestavlja 60% naslovov strokovnega in 40% naslovov leposlovnega gradiva na tiskanih in drugih medijih. Pri izboru gradiva upošteva potrebe odraslega prebivalstva ter otrok in mladine. Slednjim nameni 30% naslovov gradiva v okviru letnega prirasta, če je gradivo dostopno na tržišču. Referenčno gradivo, ki je namenjeno prezenčni izposoji, obsega največ 10% celotne knjižnične zbirke.

Pri nakupu bomo skrbeli za zastopanost vsaj 15-ih odstotkov naslovov publikacij v javnem interesu (katerih izdajo v zadnjem letu finančno podpira Javna agencija za knjigo v okviru založniških programov in projektov s področja kulture) v vsaki organizacijski enoti knjižnice. Prav tako bomo poskrbeli za zastopanost publikacij vsaj 50-ih slovenskih založb.

Informacije o kupljenem gradivu bodo dostopne v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema.

1.1 Vsebinska obrazložitev in utemeljitev koncepta nakupa

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota želi svojim uporabnikom nuditi širok izbor knjižničnega gradiva, ki bo ustrezal njihovim potrebam po informacijah in željam po izobraževanju, kulturi, raziskovanju in znanstvenem delu, kakor tudi razvedrilu. Izbor gradiva je namenjen posameznim uporabnikom, skupinam in organizacijam v okolju za zadovoljevanje njihovih vsakdanjih potreb, kot tudi stalnemu dviganju kakovosti življenja lokalne skupnosti.

Cilji, ki jih želimo doseči z nabavno politiko

Z vsebinsko bogatim prirastom želimo še naprej graditi kvalitetno in uravnoteženo knjižnično zbirko in ob tem:

- zagotavljati ustreznost zbirke glede na ugotovljene informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe in interese ciljnih skupin uporabnikov,
- ustvarjati pogoje za spodbujanje bralnih navad, oblikovanje bralne kulture in razvijanje funkcionalne pismenosti,
- upoštevati cilje in prioritete lokalnih skupnosti,
- slediti priporočenim razmerjem znotraj zbirke (razmerje med strokovnim in leposlovnim gradivom ter gradivom za otroke in odrasle uporabnike; zagotavljati ustrezen delež neknjižnega in elektronskega gradiva),
- zagotavljati gradivo za uporabnike s posebnimi potrebami,
- zagotavljati gradivo za domoznanske študije in izgradnjo domoznanskih podatkovnih zbirk.

1.2 Zadovoljevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb okolja

Knjižnica zagotavlja zadovoljevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb okolja, kot so navedene v nadaljevanju.

Za zadovoljevanje **informacijskih potreb** občanov bomo nabavljali:

- splošno informativno periodiko v slovenskem in madžarskem jeziku,
- gradivo z informacijami javnega značaja (vladne in nevladne organizacije in agencije, institucije civilne družbe),
- gradivo z informacijami, ki ljudem pomagajo pri organizaciji njihovega vsakdanjega življenja in podpirajo njihovo participacijo v demokratičnih procesih.

Za zadovoljevanje **izobraževalnih potreb** bomo zagotavljali:

- gradivo različnih strok in znanstvenih disciplin na različnih stopnjah zahtevnosti, od zelo poljudnih do stopnje akademske zahtevnosti, ter na različnih medijih, knjige, periodika, neknjižno gradivo; zbirko bomo dopolnjevali s strokovnimi deli v tujih jezikih, posebej takrat, ko ni mogoče pridobiti ustreznih del na slovenskem knjižnem trgu,
- poučno gradivo, namenjeno mladim uporabnikom, od tistega, ki najmlajšim uporabnikom omogoča spoznavanje predmetov in usvajanje pojmov, takega, ki spodbuja vedoželjnost, širjenje obzorja, oblikovanje osebnih interesov, do tistega, ki podpira šolske in obšolske obveznosti na osnovni in srednji stopnji,
- gradivo, namenjeno permanentnemu izobraževanju in osvajanju novih tehnologij in medijev
- gradivo, namenjeno izobraževanju v okviru hobijev, prostočasnih aktivnosti in osebnih interesov,
- gradivo, namenjeno za pomoč pri osebni rasti in razreševanju osebnih težav uporabnikov.

Pri zadovoljevanju **raziskovalnih potreb** bomo posebno pozornost posvečali:

- spoznavanju, proučevanju in raziskovanju zgodovine, kulturnih korenin in sedanosti lokalnega okolja, kar bomo podpirali s skrbnim zbiranjem vseh vrst domoznanskega gradiva in z izgradnjo domoznanskih podatkovnih zbirk,
- tesno sodelovali z organizatorji in izvajalci mladinskega raziskovalnega dela na osnovni- in srednješolski ravni, tako da bomo zagotavljali potrebne vire za procese raziskovanja, pa tudi zbirali in hranili raziskovalne naloge, ki nastajajo kot rezultat tega dela,
- podpirali bomo raziskovalno delo v okviru seminarских in diplomskih nalog visokošolskega študija z zagotavljanjem ustreznega izbora strokovnega gradiva na različnih nosilcih.

Kulturne potrebe okolja pa bomo zadovoljevali:

- z izgradnjo kvalitetnih zbirk leposlovnega gradiva za različne starosti, okuse in zahtevnostne stopnje,
- z nabavo kvalitetnih glasbenih posnetkov in igranih filmov,
- z izborom kvalitetne strokovne literature s področja umetnosti.

1.3 Spodbujanje bralnih navad, oblikovanje bralne kulture in razvijanje informacijske pismenosti

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota ustvarja pogoje za razvoj bralnih navad že pri otrocih v predbralnem obdobju predvsem tako, da z vrsto projektov spodbuja odrasle (starše, stare starše, vzgojitelje), da otrokom čim več berejo in da malčki doživljajo branje kot prijetno doživetje, povezano z vznemirljivimi zgodbami in ugodnim doživljanjem varnosti in bližine.

Knjižnično zbirko gradimo tako, da šolarje zelo pozorno spremljamo skozi razvoj bralnih spretnosti in jih pri tem spodbujamo ter jim nato v vsakem razvojnem obdobju ponudimo njihovi starosti in interesom primerno knjigo.

Z nabavno politiko aktivno podpiramo vse projekte, usmerjenе v promocijo branja in dvig bralne kulture. Nabavljali bomo:

- knjige z velikimi tiskanimi črkami za prvo fazo učenja branja,
- knjige z malo besedila za postopno pridobivanje bralnih spretnosti,
- pester izbor kvalitetnih slikanic,
- tematsko raznolik izbor leposlovnih knjig za starostni skupini P in M,
- izbor leposlovnih knjig za odrasle, pri čemer bomo skrbeli za zastopanost različnih žanrov in različnih nivojev zahtevnosti; leposlovje za preživljanje prostega časa bo podvrženo preverjanju, ali ustreza v knjižnici postavljenim kriterijem kvalitete.

Posebno pozornost bomo posvetili izboru slovenskega leposlovja in publikacij v javnem interesu.

Pri nakupu tujejezičnega gradiva bomo obnavljali fond svetovne literarne klasike v izvornih jezikih, izmed sodobnih del pa bomo izbirali med kvalitetnimi nagrajenimi in za nagrade predlaganimi deli.

Naslove, priporočene v okviru projektov za vodeno promocijo branja, bomo nabavljali v povečanem številu izvodov.

Razvoj informacijske pismenosti bomo spodbujali:

- z nakupom gradiva v elektronski obliki in na novejših medijih,

- z nakupom novih in posodobljenih izdaj enciklopedij, leksikonov, slovarjev, imenikov,
- z nakupom različnih priročnikov.

Posebno pozornost bomo namenili nabavi gradiv za področje računalniškega opismenjevanja in spodbujanje uporabe elektronskih gradiv s ponudbo informacij javnega značaja.

1.4 Upoštevanje značilnih potreb okolja

Pri oblikovanju knjižnične zbirke upoštevamo:

- starostno, izobrazbeno in socialno strukturo prebivalstva,
- strukturo knjižničnih uporabnikov – analitično po ciljnih skupinah (predšolski otroci, osnovnošolci, srednješolci, študentje, odrasli, starejši, brezposelni ...),
- značaj Murske Sobotne kot regijskega središča z dnevno migracijo velikega števila ljudi, ki prihaja v Mursko Soboto zaradi potreb šolanja, službe, nakupovanja ali koriščenja zdravstvenih in upravnih storitev ter kulturnih dobrin,
- razvojne prioritete lokalnih skupnosti, za katere knjižnica izvaja svojo dejavnost (razvoj turizma, razvoj visokošolskega izobraževanja, razvoj malega podjetništva ...),
- aktualne družbene razmere (gospodarska kriza, potrebe po prekvalifikaciji brezposelnih občanov ...),
- dejavnost različnih lokalnih akterjev na področju delovanja knjižnice (organizacije, društva, kulturne institucije, civilno-družbene iniciative, mediji ...),
- vlogo Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota kot osrednje območne knjižnice.

1.5 Upoštevanje aktualnosti knjižničnega gradiva

Za aktualnost knjižničnega gradiva bomo poskrbeli:

- z nakupom gradiva, ki prinaša nova znanstvena in strokovna spoznanja,
- z nakupom novih del na področju literarnega ustvarjanja,
- z nakupom posodobljenih prevodov klasičnih literarnih del,
- s posodabljanjem referenčnega gradiva,
- z odpisom izrabljenega gradiva in gradiva zastarele vsebine (razen če je to relevantno za proučevanja historičnih vidikov posameznih strok).

1.6 Upoštevanje zastopanosti knjižničnega gradiva na različnih medijih

Načrt nakupa knjižničnega gradiva predvideva 90 % tiskanih medijev (knjig, brošur, periodičnega gradiva) in 10 % neknjižnega gradiva.

Načrt nakupa neknjižnega gradiva zajema:

- glasbene posnetke, videograme, elektronske medije (zgoščenke, multimedija) in igrače za otroke (30 %),
- glasbene posnetke, igrane filme in izobraževalne DVD-je za odrasle (65 %),
- notno gradivo,
- elektronske podatkovne zbirke z možnostjo oddaljenega dostopa,

- domoznansko neknjižno gradivo: fotografije, razglednice, zemljevidi, drobni tiski (5 %). Domoznansko neknjižno gradivo pridobivamo še z drugimi orodji nabavne politike, predvsem z darovi, tako da je delež domoznanskega neknjižnega gradiva v celotni strukturi prirasti višja.

1.7 Upoštevanje zastopanosti različnih tematskih oziroma predmetnih področij

Pri **razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom** se bomo dosledno držali Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, tako da načrtujemo 60 % naslovov različnih strokovnih področij in 40 % naslovov leposlovja različnih žanrov.

Pri nakupu **strokovnega gradiva** bomo skrbeli tudi, da bodo čim bolj enakomerno in skladno s potrebami uporabnikov zastopana različna strokovna oziroma znanstvena področja, zagotavljali bomo gradivo z različno stopnjo poglobljenosti in predvsem različnim nivojem zahtevnosti. Poskušali bomo zadovoljiti potrebe uporabnikov z različnimi stopnjami splošne izobrazbe in predznanja.

Pri nakupu **leposlovnega gradiva** bomo skrbeli za pestrost literarnih zvrsti in žanrov, zagotoviti želimo dostop do literarne ustvarjalnosti različnih narodov, kultur in jezikov, pri tem pa posebno pozornost posvetiti slovenskim avtorjem.

Pazili bomo, da bomo uporabnikom ponudili literaturo različne stopnje zahtevnosti, ki pa mora vsa ustrezati vsaj osnovnim kriterijem literarne kvalitete. Pri leposlovju za otroke smo pozorni tudi na kvaliteto likovnih prvin.

Za otroke in mladino načrtujemo 30 odstotkov vseh naslovov v letnem nakupu. Na slovenskem knjižnem trgu običajno ne izide dovolj naslovov za otroke, da bi lahko zadostili temu kriteriju, zato zlasti v referenčne zbirke oddelkov za otroke vključujemo tudi dela, ki so izvirno namenjena odraslim, a so dovolj poljudno in zanimivo napisana, da so primerna tudi za otroke.

Pri izboru **filmov** za otroke in odrasle upoštevamo estetsko vrednost filma, žanr, uveljavljenost in aktualnost avtorja in/ali teme, interes in potrebe uporabnikov in okolja, kvaliteto medija (DVD, Bluray):

- žanri: akcijski, animirani, dokumentarni, drame, fantastični, glasbeni, grozljivke, komedije, kriminalke, nemi, pustolovski, romantični, srhljivke, vesterni, vojni, zgodovinski, znanstvenofantastični filmi,
- slovenska filmska produkcija za otroke in odrasle vseh žanrov,
- filmi pomurskih avtorjev (režiser, scenarist, igralci) za domoznansko zbirko,
- prevedeni tuji filmi trajne vrednosti, s poudarkom na evropskem filmu,
- prevedene ali sinhronizirane risanke in filmi za otroke trajne vrednosti,
- filmi v angleškem jeziku ali z angleškimi podnapisi, ki so pomembni za zgodovino filmske umetnosti.

Pri izboru **glasbe** za otroke in odrasle upoštevamo estetsko vrednost, vrsto glasbe, uveljavljenost in aktualnost avtorja, interes in potrebe uporabnikov in okolja, kvaliteto medija (CD):

- slovenska in tuja glasbena produkcija,
- glasba pomurskih avtorjev za domoznansko zbirko,
- slovenska glasbena produkcija za otroke.

1.8 Nakup gradiva iz posebnih sredstev za izvajanje nalog osrednje območne knjižnice

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota načrtuje iz sredstev OOK nakup v slovenščini in tujih jezikih natisnjenega zahtevnejšega gradiva zase in za splošne knjižnice svoje regije, ki ga bo bibliografsko obdelala ter posredovala informacije o njem in iz njega.

Del sredstev, prejetih za nakup gradiva za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij, bo knjižnica porabila za nakup podatkovnih zbirk. V Pokrajinski in študijski knjižnici so trenutno dostopne podatkovne zbirke EBSCOhost (ki ga financira ZBDS) in Tax-Fin-Lex. Podatkovne zbirke bo knjižnica ustrezno promovirala ter uporabnike naučila uporabe teh zbirk.

Gradivo, nakupljeno iz sredstev OOK, bo ustrezno predstavljeno in dostopno javnosti oz. uporabnikom celotnega območja.

1.9 Nakup gradiva za potrebe slovenske in madžarske narodnostne manjšine

25. člen Zakona o knjižničarstvu določa, da splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti.

V skladu s 25. členom Zakona o knjižničarstvu knjižnica nabavlja knjižnično gradivo tudi za pripadnike madžarske narodne skupnosti. Knjižnica si z rednim in dodatnim nakupom gradiva v madžarskem jeziku prizadeva za ohranjanje jezika madžarske manjšine, podpira kulturno-umetniško izražanje v jeziku manjšine in kulturno povezovanje z matičnim narodom. Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa, da knjižnica, ki deluje na narodnostno mešanem območju, dopolnjuje zbirko z 220 enotami gradiva v jezikih narodnih skupnosti na 1000 pripadnikov narodnosti. Glede na podatek Statističnega urada RS iz leta 2002, da živi na območju, ki ga knjižnica pokriva s svojo dejavnostjo, 817 pripadnikov madžarske narodnosti, bi morali za potrebe uporabnikov knjižnice nabaviti 182 enot gradiva v madžarskem jeziku.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota bo kupovala tudi gradivo, namenjeno Slovencem v Porabju. Nekaj zamejskih Slovencev obiskuje knjižnico v Murski Soboti, večina jih pa dostopa do gradiva preko bibliobusa.

Na območju, ki ga knjižnica pokriva, živi tudi veliko predstavnikov romske skupnosti, v bližini je nekaj romskih naselij. Knjižnica zbirko gradiva v romskem jeziku ustrezno dopolnjuje z ustreznim izborom gradiva (knjige, AV gradivo in nekaj naslovov tekočega periodičnega tiska).

2 Darovi

Knjižnica uvršča dar v zbirko samo takrat, ko bi ga tudi sama kupila, predvsem tiste naslove, ki bi jih knjižnica želela kupiti, pa jih na trgu več ni. Knjižnica ureja politiko uvrščanja darov v zbirko s posebno izjavo, ki jo uporabniki podpišejo še preden darujejo gradivo. Knjižnica si tako zagotovi pravico, da se samostojno odloča, ali bo darovano gradivo vključila v zbirko ali

ne. Darove, ki jih knjižnica ne vključi v zbirko, lahko proda po simbolni ceni ali ponudi uporabnikom v bukvarni.

3 Izločanje in odpis knjižničnega gradiva

Za izločanje in odpis knjižničnega gradiva skrbi komisija za odpis knjižničnega gradiva, ki jo sestavljajo trije strokovni delavci knjižnice. Odpis knjižničnega gradiva se izvaja v skladu z zakonskimi in strokovnimi priporočili. Redno odpisujemo izgubljeno in poškodovano gradivo, gradivo, ki je zastarelo in neaktualno. Odpisano gradivo, ki je poškodovano oddamo v reciklažo, ostalo gradivo ponudimo našim uporabnikom v bukvarni.

Pripravil:

Bojan Režonja, bibliotekar

Direktor:

Jože Vugrinec, bibliot. svetovalec

M. Sobota, 27. november 2012